

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume XXVII Nisan / April 2023 Sayı / No. 2

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE GÖRE SOSYAL
KURUMLARCA SAĞLANAN KAZANIMLARIN YENİDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

RE-EVALUATION OF THE BENEFITS PROVIDED BY SOCIAL
INSTITUTIONS ACCORDING TO THE REGIME OF PARTICIPATION
IN ACQUIRED PROPERTY

Sedat SEZGİN*

ÖZET

[-10.34246/ahbvuhfd.1207666](https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1207666)

Çalışmamızda 2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimi içerisinde taraflara sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının ya da personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerleri tarafından sağlanan kazanımlar, de lege lata ve de lege ferenda bakımından eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu kapsamda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu madde 219 hükmünün ratio legisi irdelenmiştir ve doktrindeki farklı görüşlerle bağlantılı olarak çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır. İlgili kazanımların edinilmiş mal ve kişisel mal görünimleri açıklanarak 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu arasındaki değişiklikler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Kazanımlar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, De Lege Lata, De Lege Ferenda, Ratio Legis

* **Arş. Gör.;** Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Roma Hukuku Anabilim Dalı / KIRKLARELİ, **e-posta:** s.sezgin1907@gmail.com, **ORCID:** 0000-0002-3372-924X **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1207666

* **İntihal / Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / *This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.*

ABSTRACT

In our study, the benefits provided to the parties by social security or social welfare institutions and organizations or by funds and similar funds established for the purpose of providing assistance to the personnel within the regime of participation in acquired property, which is accepted as the legal property regime in the Turkish Civil Code No. 4721, which entered into force in 2002, are critically examined in terms of de lege lata and de lege ferenda. In this context, the ratio legis of Article 219 of the Turkish Civil Code No. 4721 has been analyzed and solutions have been tried to be offered in connection with the different opinions in the doctrine. The changes between the Turkish Civil Code No. 743 and the Turkish Civil Code No. 4721 are evaluated by explaining the acquired property and personal property aspects of the relevant acquisitions.

Keywords: Social Benefits, Regime Of Participation In Acquired Property, De Lege Lata, De Lege Ferenda, Ratio Legis

EXTENDED ABSTRACT

Article 219 of the TCC states that the payments made by social security or social welfare institutions and organisations or funds and similar funds established live for purpose of assisting the personnel are considered as acquired property. The expression “and the like” in the content of the article is problematic. Does the term “and the like” really refer to social security institutions? If the first possibility is accepted, the similarity between private insurance companies and social security institutions should be evaluated and if it is concluded that they are similar, the subjection of the payments made by private insurance companies to Article 219/II of the TCC should be opened to discussion. If the second possibility is accepted, the payments made by private insurance companies shall not be evaluated within the framework of Article 219/II of the TCC. In our opinion, what should be understood from the expression “and the like” is related to “funds”. At this point, the legislator has aimed to distinguish between public and private insurance institutions. The aids provided by social assistance institutions (food, fuel, housing, etc.) are not provided in return for labour. The aids are gratuitous. The opinion we agree with in the doctrine states that gratuitous social aids are in the status of acquired property and that the legislator’s evaluation of the gratuitous aids provided by social aid institutions within the status of acquired property constitutes an important exception to the acquired property regime established based on labour where the principle of substitution is accepted. The other opinion states that the social aids provided to the spouses due to personal needs should be considered as personal property. In our opinion, in accordance with Article 219 of the TCC, it is de lege lata that social aids should be considered within the acquired property status. However, de lege ferenda is the evaluation of social aids within the status of personal property. De lege lata, social

aids are considered as personal property, which is a violation of the provision of the law through interpretation in accordance with “equity”. The legislator did not take into account the fact that the financing of the benefits and aids is spent from personal property or acquired property. However, we believe that de lege ferenda, “gratuitous” benefits should be recognised as personal property and the status of premiums should be taken into account in the financing of “gratuitous” benefits. This is because it is exceptionally possible for live for deductions to be spent from personal property. For example, military service or maternity debts that have an effect on the retirement bonus may be financed from the assets inherited by the party. Social insurance gains, which are considered as acquired property under Article 219 of the TCC, are considered as personal property under Article 228/II of the TCC. The fact that the gain can be found in two aspects as personal property and acquired property creates the necessity to make various mathematical calculations. Firstly, what should be understood from the expression “lifetime”? In this case, a hypothetical determination of the person’s lifetime is required. The solution is provided by using life balance tables. Pursuant to Article 228/II of the TCC, the gain corresponding to the section between the date of termination of the property regime and the hypothetical date of death of the person in the life balance table is separated as personal property. Is Article 228/II of the TCC applicable in case of dissolution of marriage due to death? In the doctrine, it is stated that Article 228/II of the TCC cannot be invoked in case of dissolution by death, since it is impossible to speak of a remaining life span in case of death. However, it is stated that this provision is in an overprotective approach in favour of the surviving spouse. Is the purpose of the provision to protect the surviving spouse more than the other heirs? If the collective gain is not subject to calculation in the event of death, the surviving spouse will “automatically” have a 50% participation right over the whole gain. Because in case of death, the property regime will be liquidated first. Is it in accordance with the principle of equity and the purpose of the law to recognise other legal heirs in such a secondary position vis-à-vis the spouse? In our opinion, in the event of death, the bonus should be evaluated “as if the person will live” according to the remaining life table. For example, even if the property regime ended at the age of 50 due to death, taking into account that the person will live for another 25 years according to TRH-2010, the separation of personal property should be made in favor of other legal heirs

GİRİŞ

01/01/2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nin aksine evlilik birliği içerisinde edinilmiş mallar – kişisel mallar ayrımı yapılmıştır. Bu önemli yeniliğin temelinde tarafların karşılıklı emeklerinin “heba” olmaması amacı bulunmaktadır. Çalışmamızın konusunu teşkil eden kamusal sigorta

kazanımlarının TMK. kapsamında “kural” olarak edinilmiş mal sayılmasının gayesi “emek sömürsünün” son bulmasıdır. Bununla birlikte kanun koyucu tarafından getirilen düzenleme ile emek sömürsünün önüne geçilirken, toplu kazanımların geriden nemalandırılması usulünün kişisel görünümünün göz önüne alınarak dikkatlice incelendiği söylemek güçtür.

Çalışmamızda sosyal güvenlik kurumu tarafından yapılan emeklilik ikramiyesi vb. kazanımların edinilmiş mallara katılma rejimi içerisindeki yeri, farklılaşan görünümüleri, evlilik tarihi ile bağlantısı, mal rejiminin sona erdiği tarihteki mevcudiyeti ve sarfiyatı hususları “eleştirel” bir bakış açısıyla *de lege lata* ve *de lege ferenda* yönüyle değerlendirilmiştir.

I. TÜRK MEDENİ KANUNU KAPSAMINDA SOSYAL GÜVENLİK KURUMU TARAFINDAN YAPILAN EMEKLİLİK İKRAMİYESİ VB. KAZANIMLARIN EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ

A. Edinilmiş Mal Görünümü

Türk Medeni Kanunu içerisinde dört farklı mal rejimi düzenlenmiştir. Bunlar; edinilmiş mallara katılma rejimi (TMK. m. 218-241), mal ayrılığı rejimi (TMK. m. 242-243), paylaşmalı mal ayrılığı rejimi (TMK. m. 244-255) ve mal ortaklığı rejimidir (TMK. m. 256-281). Eşler, TMK. m. 202/II hükmü gereğince iradi olarak kanunda belirlenen mal rejimi türlerinden birini seçebilme yetkisine sahiptir. Şayet iradi seçim yapılmazsa TMK m. 202/I hükmüne göre yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi kabul edilmiş sayılır¹.

¹ Mustafa Alper Gümüş, *Teori ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185 – 281)*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 218; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2002, s. 28; Şükran Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 13 vd.; Mehmet Erdem / Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 261; Zafer Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 45 vd.; Salih Polater, “İsviçre Medeni Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Türk Hukukunda Emeklilikten Doğan Hakların Paylaştırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi –İÜHFD-*, 8(2), 2017, s. 455 dn 1.; Faruk Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 126 vd.; Mehmet Demir, “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Ve Denkleştirme Alacağı”, *TBB Dergisi*, 61, 2005, s. 292-293; Suat Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, 2007, s. 5; Demet Özdamar vd., *Yasal Mal Rejimi Ve Tasfiyesi*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 25; Sema Kılıç, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Malvarlığı Değerleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017,

TMK. m. 219 hükmü, sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının² ya da personele yardım amacı ile kurulan sandık³ ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin⁴ edinilmiş mal statüsünde olduğunu ifade etmektedir. Maddenin içeriğinde geçen “ve benzerleri” ifadesinden anlaşılacağı üzere yapılan sayım, sınırlı sayı (*numerus clausus*) prensibine tabi değildir⁵. Bununla birlikte düzenlemedeki “ve benzerleri” ifadesi sorun arz etmektedir. Gerçekten de “ve benzerleri” olarak belirtilen husus sosyal güvenlik kurumlarına ilişkin midir? Yoksa personele yardım amacıyla kurulan sandıklara dair midir⁶? Şayet birinci ihtimal kabul edilirse öncelikle özel sigorta şirketleri ile sosyal güvenlik kurumlarının benzerliği değerlendirilmeli ve benzer olduğuna kanaat getirilirse özel sigorta şirketlerince yapılan ödemelerin TMK. m. 219/II hükmüne tabiyeti tartışmaya açılmalıdır. İkinci ihtimalin kabul edilmesi durumunda ise özel sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemeler TMK. m. 219/II hükmü çerçevesinde değerlendirilmeyecektir⁷. Kanaatimizce “ve benzerleri” ifadesinden anlaşılması gereken husus “sandıklara” ilişkindir. Kanun koyucu bu noktada kamusal ve özel sigorta kurumu ayrımı yapma gayesi gütmüştür. Hükmün gerekçesinde de kamusal sigorta kurumları zikredilmiştir⁸. Bu nedenle birinci ihtimalin kabulü kanun gerekçesi ile

s. 5 vd; Akın Ünal, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Eleştirel Bir Bakış”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(4), 2019, s. 122-123.

² 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu yürürlüğe girmeden önce Emekli Sandığı, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu ve Sosyal Sigortalar Kurumu ayrımı bulunmaktaydı. Sarı, s. 147; M. Beşir Acabey, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(Özel Sayı), 2007, s. 504.

³ OYAK ve bankalara bağlı sandıklar örnek olarak verilebilir. Acabey, s. 504.

⁴ Emekli ikramiyesi, kıdem tazminatı, işsizlik tazminatı, ölüm tazminatı, tasarrufu teşvik fonu ödemeleri, OYAK vb. kurumlarca yapılan ödemeler, banka vb. kurumlarca yapılan ödemeler örnek olarak verilebilir. Yusuf Uluç, *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi*, Yetkin Yayınları, 2014, s. 309.

⁵ Acar, s. 239.

⁶ Sarı, s. 153.

⁷ Sarı, s. 153; Zeytin, s. 138.

⁸ “İkinci fıkranın (1) numaralı bendinde, bir eşin çalışmasının yani emeğinin karşılığı olarak elde ettiği tüm değerler hükmüne bağlanmıştır. (2) numaralı bentte bir eşe, sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşları veya personele yardım amacı ile kurulmuş sandık benzerlerinin yaptığı ödemeler de edinilmiş mallar arasında sayılmıştır. Bu anlamda olmak üzere Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, yardımlaşma sandıktan gibi sosyal güvenlik kurumlarınınca bir eşe ödenen tazminatlar ya da bağlanan aylıklar buraya girer.” www.lexpera.com.

çeliştiğinden dolayı kanaatimizce *ratio legis*⁹ karşılamamaktadır.

Türk Medeni Kanunu m. 219 hükmündeki bir diğer sorunlu ifade “ödeme”dir. Doktrinde ifade edildiği üzere kanun koyucu ilgili hükümde yalnızca “ödemeyi” değerlendirmiş olsa da durumdan anlaşılması gereken husus her türlü kazanımın kapsama dahil olduğudur¹⁰.

Sosyal güvenlik kurumları tarafından yapılan kamusal karakterli kazanımların edinilmiş mal statüsü içerisinde kabul edilmesinin sebebi, kazanımların bir emek karşılığında gerçekleşmiş olmasıdır. İlgili prim kesintileri mal rejiminin devamı süresince genel olarak edinilmiş mallardan (ücret/maaş) karşılanmaktadır¹¹. Lakin prim-kazanım arasında bir karşı-edim ilişkisi bulunduğunu söylemek yerinde değildir¹².

Tarafa, prim kesintileri karşılığında toplu ödeme yapılmasının amacı kişinin aktif çalışma dönemi içerisinde iş gücünde azalma yaşaması veya emeklilik nedeniyle pasif döneme geçmesidir¹³. Bununla birlikte sosyal yardım kurumları tarafından yapılan yardımlar (gıda, yakacak, barınma vs.) bir emek karşılığında verilmemektedir. Yapılan yardımlar ivazsız niteliktedir. Doktrinde katıldığımız görüş, ivazsız nitelikteki sosyal yardımların edinilmiş mal statüsünde olduğunu ve kanun koyucunun sosyal yardım kurumları tarafından yapılan ivazsız yardımların edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirmesini ikame ilkesinin¹⁴ kabul edildiği emeğe dayalı oluşturulan edinilmiş mal rejiminin önemli bir istisnasını teşkil ettiğini ifade etmektedir¹⁵.

⁹ Edinilmiş mallara katılma rejiminin *ratio legis* eş tarafından mal rejiminin mevcut olduğu zaman aralığında emek karşılığı edinilen malvarlığı üzerinde diğer eşin dolaylı bir katkısı olduğu esasına dayanması ve emeğinin karşılığında bir katılma alacağı sahibi olmasıdır. Ahmet Türkmen, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Ratio Legis’i Bağlamında Fiilî Ayrılık Nedeniyle Boşanmada (Tmk m. 166/IV) Ayrılığın Mal Rejiminin Tasfiyesine Etkisi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 15(169), 2020, s. 1871.

¹⁰ Acar, s. 241; Polater, s. 468-469; Gümüş, s. 258; ZGB. Art. 197/II hükmünde *Leistungen* olarak ifade edilmiştir.

¹¹ Acar, s. 239.

¹² Acabey, s. 498.

¹³ Yelda Yardımcı Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi Ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 26; Zeytin, s. 130-131; Acabey, s. 504.

¹⁴ İkame (surrogation) ilkesi; malın kaynağının türüne göre sınıflandırılmasıdır. Özdemir vd. s. 48; Acar, s. 240; Zeytin, s. 114.

¹⁵ Acar, s. 239; Yardımcı Çınar, s. 27; Erdem / Makaracı Başak, s. 281; Polater, s. 473; Nermin Sakarya Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Alacağı*, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 65; Zeytin, s. 131; Kılıç, s. 54.

Diğer görüş ise eşlere kişisel ihtiyaçlar nedeniyle yapılan sosyal yardımların kişisel mal sayılması gerektiğini belirtmektedir¹⁶. Kanaatimizce TMK. m. 219 hükmü gereğince sosyal yardımların edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirilmesi *de lege lata* durumdadır. Lakin *de lege ferenda*, sosyal yardımların kişisel mal statüsü içerisinde değerlendirilmesidir. *De lege lata* olarak sosyal yardımların kişisel mal sayılması, kanun hükmünün “hakkaniyet” gereğince yorum yoluyla ihlale uğratılmasıdır.

Kanun koyucu tarafından kazanımlar ve yardımlar hususunda finansmanın kişisel mal veya edinilmiş mallardan sarf edilmesi dikkate alınmamıştır¹⁷. Lakin *de lege ferenda* olarak “ivazsız” yardımların kişisel mal olarak kabul edilmesi ve “ivazlı” kazanımların finansmanı hususunda primlerin statüsünün dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz. Zira prim kesintilerinin kişisel mallardan sarf edilmesi istisnaen mümkündür. Örneğin emeklilik ikramiyesine etkisi bulunan askerlik veya doğum borçlanmalarının tarafa miras yoluyla intikal etmiş değerlerden karşılanması söz konusu olabilir. Kaldı ki durumu “kurtarma” amacıyla kişisel malların yerine geçen değerlerin kişisel mal sayılmasına ilişkin TMK. m. 220 hükmünün uygulanması mümkün değildir. Zira TMK. m. 219 hükmü içerisinde sosyal güvenlik kurumlarınca yapılan kazanımların edinilmiş mal sayılması özel hüküm niteliğindedir. Kanaatimizce tarafın kişisel mallarından sarf ettiği “borçlanmanın” etkisiyle değişikliğe uğrayan ikramiyenin doğrudan edinilmiş mal sayılarak katılma alacağı yaratması tarafın mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahaledir. Yapılması gereken husus, kişisel maldan sarf edilmiş oran karşılığında kazanımın ayrıma tabi tutulmasıdır.

Kamusal karakterli sigortalar haricinde özel sigortalar günümüzde önemli bir yer teşkil etmektedir. TMK. m. 219 hükmünde edinilmiş mal statüsü içerisinde sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kazanımlar edinilmiş mal olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle özel sigorta şirketleri tarafından yapılan kazanımlar hakkında TMK. m. 219 hükmü gereğince doğrudan edinilmiş mal niteliğine bürünmesi mümkün

¹⁶ Gümüş, s. 259. Darülaceze veya kadın sığınma evleri gibi kuruluşlarca, karşılıksız sağlanan sosyal yardımlar ivazsız iktisap niteliğinde olduğundan kişisel mal sayılmalıdır. Acabey, s. 505.

¹⁷ Ömer Uğur Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2007, s. 567; Acar, s. 239; Sarı, s. 152-153; Kılıç, s. 54; Yardımcı Çınar, s. 27; Polater, s. 473; Primlerin eş veya üçüncü kişi tarafından ödenmesi durumunda dahi sonuç değişmez. Zeytin, s. 132; Acabey, s. 505-506.

değildir¹⁸. Yapılan kazanımların finansman türüne göre değerlendirilmesi ve ikame prensibinin uygulanması gerekir. Şayet primler kişisel maldan sarf edilmiş ise özel sigorta kapsamındaki kazanım kişisel mal sayılır. Sarfıyat edinilmiş maldan (genelde maaş veya ücretten) karşılanmışsa özel sigortadan sağlanan bedel edinilmiş mal olarak değerlendirilir¹⁹. Aynı nedenlere bağlı olarak sosyal güvenlik kurumlarına bağlı bireysel emeklilik veya isteğe bağlı sigortalardan elde edilen kazanımlar doğrudan TMK. m. 219 hükmü içerisinde değerlendirilememelidir²⁰.

Kişiyeye sosyal sigorta kurumu tarafından sağlanan sağlık yardımları özel bir duruma sahiptir. Sosyal sigorta kurumlarınca sağlanan sağlık yardımlarının doğrudan TMK. m. 219 hükmüne binaen edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirilmesi doğru mudur? Doktrinde sağlık yardımlarının sigortalının bozulan sağlığını düzeltme amacıyla gerçekleştirilmesine bağlı olarak verildiğini, edinilmiş mal veya kişisel mal olarak nitelendirilebilecek bir malvarlığı değeri yaratmadığı ifade edilmiştir²¹. Diğer görüş ise sağlık yardımlarının edinilmiş mal içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir²². Kanaatimizce birinci görüşe katılmak mümkün değildir. Kişinin sağlığına dair eski hale iade niteliği, yardımın malvarlığı değerinde değişim meydana getirmediği anlamını taşımaz. Yardım veya kazanım, türü ne olursa olsun mal rejimi içerisinde edinilmiş veya kişisel mal gruplarından birine dahil olmalıdır. Üçüncü bir bağımsız grup malın yaratımı, kanun koyucunun iradesi ile uyuşmayarak edinilmiş mallara katılma rejiminin yapısına uygun düşmemektedir.

B. Kişisel Mal Görünümü

TMK. m. 219 hükmünde edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirilmiş olan sosyal sigorta kazanımlarının TMK. m. 228/II hükmünde kişisel mal görünümü ele alınmıştır. Madde hükmünde sosyal sigorta kurumlarınca yapılmış toptan ödemelerin ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin

¹⁸ Kılıçoğlu, s. 43; Polater, s. 470.

¹⁹ Sarı, s. 154; Acar, s. 240; Gümüş, s. 259; Yardımcı Çınar, s. 27; Zeytin, s. 132-133; Kılıç, s. 54; Acabey, s. 506; Uluç, s. 323; Gençcan, s. 567-568; Ali İhsan Özüğür, *Mal Rejimleri*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 42; Miray Özer Deniz, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Vedat Kitapçılık, 2016, s. 48

²⁰ Zeytin, s. 137-140; Gümüş, s. 260; Yardımcı Çınar, s. 27; Kılıç, s. 55; Acabey, s. 506; Uluç, s. 323-324.

²¹ Sarı, s. 148; Bu yardımlar yalnız eşe özgü masraflara ilişkindir. Uluç, s. 324.

²² Gümüş, s. 258.

sona erdiği tarihten²³ sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiye, tasfiyede ilgili kısmın kişisel mal olarak hesaba katılması gerektiği belirtilmektedir. Hak sahiplerine yapılan kazanımların amacının geleceğe ilişkin ekonomik geçimlerini sağlama olduğu göz önüne alındığında, düzenlemenin yerinde olduğunu ve hakkaniyeti sağladığını söylemek gereklidir²⁴. Şayet mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren denk gelen kısmın edinilmiş mal olarak kabul edilmesi durumunda, irat usulü yerine toptan ödemenin yapılması, ödemenin yapıldığı kişi aleyhine, katılma alacağı hesabı sonucunda yarı yarıya değer kaybına sebebiyet verecektir.

Kazanımın kişisel mal – edinilmiş mal olarak iki görünüm içerisinde bulunabilmesi çeşitli matematiksel hesaplamaların yapılması zorunluluğunu oluşturmaktadır. Öncelikle ömür boyu ifadesinden anlaşılması gereken husus nedir? Bu durumda kişinin ömrünün farazi tayini gerekmektedir. Çözüm, bakiye yaşam tabloları kullanılarak sağlanmaktadır²⁵. TMK. m. 228/II hükmüne binaen mal rejiminin sona erme tarihi ile bakiye yaşam tablosunda kişinin farazi ölüm tarihi arasındaki bölüme denk düşen kazanım, kişisel mal olarak ayırma tabi tutulur²⁶. Örneğin boşanma davası açıldığı esnada 48 yaşında

²³ Mal rejiminin sona erme, tasfiye ve malların değerlendirilme anı farklı zamanlara iştigal eder. Tasfiyeden söz edilebilmesi için mal rejiminin sona ermesi gereklidir. Malların değerlerinin tespit anı ise fiili tasfiyenin yapıldığı ana ilişkindir. Özdamar, vd., s. 88-90.

²⁴ Acar, s. 287-288; Sarı, s. 150; Kılıçoğlu, s. 43, 47; Zeytin, s. 175; Kılıç, s. 84-85.

²⁵ PMF-1931, CSO-1980 ve TRH-2010 bakiye yaşam tabloları ve ilgili aktüeryal hesaplamalar hakkında detaylı bilgi için bkz. Sedat Sezgin, "Bedensel Zarardan Doğan Maddi Tazminatın Hesaplanması", Gamze Turan Başara vd. (eds.), *Ceren Damar Şenel II. Genç Bilim İnsanları Sempozyumu 4-5 Kasım 2021 Bildiri Kitabı*, Yetkin Yayınları, 2022, s. 520 vd.; Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin yakın tarihli kararlarda Yargıtay TRH-2010 bakiye yaşam tablosunun kullanımını kabul etmeye başlamıştır. Y. 8. HD., , 71/467, T. 16.01.2019 "Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla TRHA (Türkiye Hayat Annüite Tablosu) 2010 yaşam tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılırsa her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 19.02.2014 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal (artık değer) kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur." E. T. 29.10.2022, www.lexpera.com;

²⁶ "Çünkü emekli ikramiyesinin TMK'nun 219 /2. fıkrasının 2. bendi kapsamında yapılan toptan ödeme olduğu gözetilerek edinilmiş mal rejimi süresine denk gelen kısmı yani boşanma davasının açıldığı ve mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar olan bölümü edinilmiş mal, mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren hak sahibinin kalan yaşam süresini karşılayan

olan evli erkek, 40 yaşında 100.000 TL emekli ikramiyesini toptan almışsa aldığı ödeme TRH-2010'a göre yaklaşık 40 yıllık bakiye yaşamına ilişkindir. Bununla birlikte dava açıldığı tarihte TRH-2010 bakiye yaşam tablosuna göre yaklaşık 28 yıllık ömrü bulunmaktadır. 100.000 TL toptan ödeme $40 \times 12 = 480$ aya dairedir. Bu durumda aylık miktar yaklaşık 208 TL'dir. Mal rejiminin sona erdiği tarihten farazi ölüm tarihine kadar olan zaman aralığı $28 \times 12 = 336$ aya ilişkindir. Bu nedenle $336 \times 208 =$ yaklaşık 70 bin TL, kişisel mal olarak değerlendirilir. Kalan 30 bin TL'lik kısım ise tasfiyeye tabidir. Bu durumda taraflar tasfiye sonucunda 15'er bin TL alacaktır²⁷.

TMK. m. 228/II hükmü evliliğin ölüm nedeniyle sona ermesi durumunda uygulanabilir durumda mıdır? Doktrinde ölüm durumunda kişinin bir bakiye yaşam süresinden söz edilmesinin olanaksızlığından dolayı TMK. m. 228/II hükmünün ölüme bağlı sona erme halinde ileri sürülemeyeceği ifade edilmektedir²⁸. Lakin bu düzenlemenin sağ kalan eş lehine aşırı korumacı bir yaklaşım içerisinde olduğu ifade edilmektedir²⁹. Hükmün ihdasındaki amaç, sağ kalan eşin diğer mirasçılara nazaran daha çok korunması mıdır?

miktartının ise kişisel mal sayılmakta ve bu son bölüm tasfiye dışı bırakılmaktadır" Y. 8. HD. E. 2012 / 11114, K. 2013 / 1764 T. 19.02.2013, E.T. 26.10.2022, www.hukuktürk.com; "Alınan emekli ikramiyesi edinilmiş mallardandır. Dava konusu araçta edinilmiş malla (emekli ikramiyesi ile) alınmıştır. Mahkemece; kocaya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte (boşanmanın dava tarihinde TMK. 225.md.) bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değerinin hesaplanması, aracın ise edinilmiş mallardan kabul edilmesi, tasfiye hesabının bu esaslar çerçevesinde değerlendirilmesi, gerektiğinde bilirkişiden de görüş alınması ve sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir. (TMK.m.228/2) Bu husus üzerinde durulmadan yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir." Y. 2. HD. E. 2006 / 6845, K. 2006 / 14701 T. 1.11.2006, E.T. 26.10.2022, www.hukuktürk.com; "TMK'nin 219. maddesinde sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin edinilmiş mallar kapsamında değerlendirileceği açıklanmış ise de; sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumlarının ödemeleri mal rejimi devam ederken toptan yapılmış ise aynı Kanunun 228/son maddesindeki "...toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır" şeklindeki düzenleme de göz önüne alınarak yapılan toplu ödemelerin edinilmiş mal ve kişisel mal kısımlarının ayrı ayrı hesaplanması, hesaplama yapılırken mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değerinin belirlenmesi ve bu miktarın kişisel mal olarak kabul edilmesi gerekmektedir." Y. 8. HD. E. 2016/20268, K. 2019/1114, T. 7.02.2019

²⁷ Benzer bir örnek için bkz. Ünal, s. 134-135.

²⁸ Acar, s. 291; Özdamar, vd., s. 95; Acabey, s. 524; Ünal, s. 134; Polater, s. 470.

²⁹ Ünal, s. 134-135. Edinilmiş mallara katılma rejiminin eşi koruma düşüncesi ile getirilmesi nedeniyle bu durumun doğal olduğu hakkında bkz. Acar, s. 291.

Şayet toplu kazanım ölüm durumunda hesaplamaya tabi tutulmazsa, sağ kalan eş "otomatik" olarak kazanımın bütünü üzerinde %50 katılma alacağı sahibi olacaktır³⁰. Zira ölüm halinde öncelikle mal rejimi tasfiye edilir³¹. Diğer yasal mirasçılardan eş karşısında bu kadar ikinci planda kabul edilmesi hakkaniyet prensibine ve kanunun amacına uygun mudur? Kanaatimizce ölüme bağlı sona erme durumunda ikramiye kişi bakiye yaşam tablosuna göre "yaşayacakmışcasına" değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır. Örneğin mal rejimi 50 yaşında ölüm nedeniyle sona erse dahi TRH-2010 gereğince 25 yıl daha yaşayacağı düşünülerek kişisel mal ayrımı diğer yasal mirasçılardan lehine yapılmalıdır. Zira TMK. m. 228/II hükmünün *ratio legis*, kazanımın tümüyle edinilmiş mal sayılmasını engelleyerek dengenin sağlanmasıdır.

II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU TARAFINDAN YAPILAN EMEKLİLİK İKRAMİYESİ VB. KAZANIMLARIN EVLİLİK TARİHİ İLE BAĞLANTISI

Mal rejiminin tasfiyesinde tarafların evlilik tarihi önem kazanmaktadır. Yapılacak hesaplamalar üç farklı olası senaryo içerisinde değerlendirilmelidir.

Birinci senaryo evlenme ve evliliğin sona erme tarihinin 4721 sayılı TMK. yürürlüğü öncesinde gerçekleşmesidir. 4721 sayılı TMK. öncesinde 743 sayılı eMK. m. 170 hükmü gereğince eşler arasında mal ayrılığı rejimi bulunmaktadır. Lakin eMK. içerisinde mal ayrılığı rejiminin tasfiyesine ilişkin açık bir düzenleme mevcut değildir. Tasfiyeye ilişkin kuralların 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri çerçevesinde uygulanması gereklidir³². Mal ayrılığı rejiminin bulunması nedeniyle eşlere sosyal sigortalar kurumu,

³⁰ Çünkü katılma alacağı mal rejiminin sona ermesi ile doğar. Özgür Güvenç/Ayşe Nur Merve Yazıcı, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sözleşmeyle Başka Bir Mal Rejiminin Kabulü İle Sona Ermesi Hâlinde Artık Değere Katılma Esasını Değiştiren Anlaşmaların Geçerliliği", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(4), 2021, s. 128.

³¹ Detaylı bilgi için bkz. Mustafa Fadıl Yıldırım, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ile Miras Hukuku Arasındaki İlişki", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 2019, s. 241.

³² "Katlı payı alacağı; 01.01.2002 tarihinden önce 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin (TKM) yürürlükte olduğu dönemde, eşler arasında yasal mal ayrılığı rejimi geçerliydi (TKM mad.170). TKM'de, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenleme mevcut olmadığından, eşlerin bu dönemde edindikleri mal varlığının tasfiyesine ilişkin uyumsuzluk, aynı kanunun 5.maddesi yollamasıyla Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri göz önünde bulundurularak "katlı payı alacağı" hesaplama yöntemi kurallarına göre çözüme kavuşturulmalıdır. Zira Borçlar Kanunu, Medeni Kanun'un tamamlayıcısı olarak kabul edilmiştir (EBK mad.544, TBK mad.646)."Adana BAM 2. HD., E. 2019/170, K. 2020/2013, T. 23.12.2020, E.T. 19.10.2022, www.lexpera.com.

bağ-kur veya emekli sandığı tarafından yapılan emeklilik ikramiyesi vb. kazanımların edinilmiş mal olarak kabulü mümkün değildir. Yapılan ödemeler, taraflar arasında herhangi bir paylaşımına tabi tutulmaksızın doğrudan şahsi malvarlığı değerleri içerisinde bulunur.

İkinci senaryo eşlerin evlilik tarihinin eMK.'nin yürürlükte bulunduğu dönem içerisinde gerçekleşmesi, evliliğin son bulması tarihinin ise 4721 sayılı TMK'nın yürürlüğe girmesinden sonra vuku bulmasıdır. Bu durumda tasfiyeye ilişkin ikili bir ayırımın yapılması gereklidir³³. 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 10 hükmü, eşler arasındaki kanuni mal rejiminin TMK.'nin yürürlük tarihinden sonraki dönem açısından edinilmiş mallara katılma rejimine dönüştüğünü ifade etmektedir. Bu durumda yapılacak hesaplamalar, 01/01/2002 öncesi ve sonrasına denk geldiği miktar bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. Emeklilik ikramiyesi vb. kazanımlar, değerlendirme sonucunda 01/01/2002 tarihi öncesine denk gelen kısım bakımından eMK. m. 170 hükmü gereğince tarafın kişisel malı olarak kabul edilir ve katılma alacağı oluşturmaz. 01/01/2002 tarihi ve sonrası döneme ilişkin olarak ise kazanımlar TMK. m. 219 hükmü gereğince kural olarak edinilmiş mal olarak kabul edilir ve katılma alacağı oluşturur³⁴.

Üçüncü senaryo evliliğin başlangıç ve sona erme tarihlerinin TMK.'nin yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleştiği durumdur. Bu durumda birinci senaryoya benzer bir şekilde, yapılacak hesaplamalar 01/01/2002 öncesi ve

sonrasına ilişkin ayırma tabi tutulmaz. Tarafa ödenmiş olan bedel TMK. m. 219 gereğince kural olarak edinilmiş mal niteliğini haizdir. Tasfiye ve katılma alacağının tespiti, edinilmiş malların paylaşımına ilişkin kurallar çerçevesinde ve özellikle TMK. m. 228 hükmüne göre değerlendirilir.

III. EDİNİLMİŞ MALLARAKATILMAREJİMİNDE EMEKLİLİK İKRAMİYESİ VB. KAZANIMLARIN YAPILMIŞ OLMASI

Sosyal güvenlik kurumlarınca yapılan kazanımlar uzun bir prim birikimi sonucunda gerçekleşmektedir. Şayet primlerin mal rejimi içerisinde ödenmiş olması, ikramiye vb. kazanımların ise mal rejiminin sona erdiği anda henüz yapılmaması durumunda sonuç ne olacaktır? Doktrindeki bir görüş katılma alacağının tespitinde özellikle kanun veya sözleşme gereğince gelecekte ödemenin yapılacağı açık olduğu durumlarda bir iştirah (alım) bedelinin hesaplanması gerektiğini ifade etmektedir³⁵. Diğer görüş, sosyal güvenlik ve yardım kurumlarınca yapılmış kazanımların, malvarlığına giren somut bir değer bulunmadan ileride elde edilebilecek bulunmasına bağlı tasfiyenin mümkün olmadığını, emeklilik maaşı, maluliyet aylığı, işsizlik parası vb. kazanımların kanunlarca öngörülen yaş sınırına veya riskin gerçekleşmesine kadar belirsiz bir niteliğe sahip olduklarını ve tasfiye anında hesaplanabilir olmadıkları için katılma alacağı oluşturmadığını belirtmektedir³⁶. Kanaatimizce *de lege lata* bakımından ikinci görüş, *de lege ferenda* bakımından birinci görüş isabetlidir. TMK. m. 219 hükmü gereğince edinilmiş malların “elde edilmiş” olması gereklidir. Yargıtay ikinci görüşe uygun olarak emeklilik ikramiyesinin tasfiyeye tabi olması için mevcudiyetini aramaktadır³⁷.

Gelecekte elde edilme ihtimali “yüksek” olsa dahi oluşum şartlarını sağlamayan (prim birikimi/yaş şartı vs.) kazanımların edinilmiş mal

³³ Lakin belirtmek isteriz ki 4721 sayılı TMK'nın yürürlük tarihinden önce gerçekleşen evliliklerde, 1.1.2002 ilâ 31.12.2002 tarihleri arasında eşler sözleşme yaparak edinilmiş mallara katılma rejiminin evliliğin başladığı tarihten itibaren uygulanmasını kararlaştırabilme yetkisine sahipti. Oğuz Sadık Aydos, “Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi (4722 sayılı Kanun m. 10/III)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 3(22), Aralık 2016, s. 387. Böyle bir durum söz konusu ise tasfiyede ikili bir ayırımın yapılma gerekliliği yoktur.

³⁴ “...eşler, 23.02.1980 tarihinde evlenmiş, 31.08.2010 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK mad.225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden, evlilik tarihinden 4721 Sayılı TMK'nin yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (743 Sayılı TKM mad.170), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir... emeklilik ikramiyesinin davacının çalışmaya başladığı 04.09.1990 tarihinden 01.01.2002 tarihine kadar ki zaman dilimine isabet eden bölümü, davacının kişisel malı olarak, 01.01.2002 tarihi ile emekli olduğu tarihe kadar olan zaman dilimine isabet eden bölümü ise edinilmiş mal kabul edilerek...” Yargıtay 8. HD., E. 2017/17305, K. 2019/2838, T. 18.03.2019, E.T. 19.10.2022, www.lexpera.com.

³⁵ Acar, s. 240-241

³⁶ Sarı, s. 151; Polater, s. 470-471; Gümüş, s. 254; Özüğür, s. 43; Yardımcı Çınar, s. 28; Kılıç, s. 53; Erdem / Makaracı Başak, s. 277; Zeytin, s. 120, 133. Acabey, s. 506; Uluç, s. 309, 312, 317; Lakin bu durum hakkaniyetli değildir, sorunun çözümü mal rejimi hükümleri kapsamında sağlanamaz, Türk Hukuku'nda ZGB. Art. 122 vd. hükümlerine benzer bir düzenleme gereklidir. Zeytin, s. 165; Ünal, s. 133.

³⁷ “Değer artış payı ve artık değere katılma alacağı miktarları hesaplanırken, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malın, bu tarihteki durumuna göre, ancak tasfiye tarihindeki sürüm (rayiç) değeri esas alınır (TMK mad.227/1, 228/1, 232 ve 235/1). Yargıtay uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir....Emeklilik ikramiyesinin tasfiyeye konu edilmesi için mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olması (TMK mad.235/1) ya da bu para kullanılarak başka bir mal varlığına sahip olunmalıdır. Söz konusu gelir, kullanılarak satın alınan mal varlıkların tasfiyesinde de aynı kurallar geçerli olacaktır...” Yargıtay 8. HD., E. 2017/17305, K. 2019/2838, T. 18.03.2019, E.T. 19.10.2022, www.lexpera.com.

sayılması mümkün gözükmemektedir. Hakkın kazanım anının gerçekleştiğini belirtmek³⁸ kanaatimizce doğru değildir. Lakin tüm “müstakbel” kazanımın kişisel mal olduğunu ifade etmek hakkaniyetli gözükmemektedir. Zira ikramiye vb. kazanımlar için sermaye birikimi, mal rejiminin devamı süresince sağlanmaktadır. Bu nedenle katılma alacağı, kazanımın elde edilebilme şartı henüz sağlanmadığı için azalmaya uğramaktadır. Kanaatimizce *de lege ferenda*, beklenti içerisinde bulunan kazanımlara dair yeni bir düzenleme getirilmesidir. ZGB. Art. 122 hükmü bu konuya ilişkin önemli bir kaynak teşkil etmelidir³⁹. Madde hükmünde boşanma davasının açıldığı tarihe kadar evlilik süresince edinilen emeklilik ödeneklerinin boşanmayla birlikte tasfiyeye tabi tutulacağı ifade edilmektedir. Kanaatimizce Türk Hukuku bakımından ZGB. Art. 122 hükmüne benzer biçimde bir düzenlemenin ihdası gereklidir.

Özel sigortalar bakımından durum farklıdır. Özel sigortalarda rizikonun mal rejimi sona ermeden önce gerçekleşmesi halinde kazanımlar tasfiyeye tabi tutulmalıdır⁴⁰. Zira değerlendirilmesi gereken husus sigorta bedeline hak kazanım anı olan rizikonun gerçekleşme tarihidir. Kazanımın sağlanmış olması yalnızca ifaya ilişkindir. Talebin doğumu ile ifa anının ayrımı yapılmalıdır. Bu durum “kamusal” emeklilik ikramiyesi ile özdeş değildir. Emeklilik ikramiyesi bir rizikonun gerçekleşmesine bağlı değildir. Yaş ve primlerin ödenmesine göre ikramiye hakkının kazanımı gerçekleşmektedir. Lakin kamusal kazanımların tüm şartları sağlanmışsa ifa mal rejimi sona erdikten sonra yapılmış olsa dahi katılma alacağı oluşturmalıdır.

IV. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE EMEKLİLİK İKRAMİYESİ VB. KAZANIMLARIN TASFİYE ANINDAKİ MEVCUDİYETİ

Türk Medeni Kanunu m. 219 hükmünde belirtilen edinilmiş malların tasfiyeye tabi tutulabilmesi için ilgili malların mal rejiminin sona erdiği tarihte kişinin malvarlığı içerisinde en azından ikame (yerine geçen) değer olarak mevcut olması gereklidir⁴¹. Bu nedenle sigorta kurumlarınca sağlanan kazanımlar kısmen veya bütünüyle karşılıksız olarak elden çıkarılmışsa veya harcanmışsa tasfiye açısından etkisi bulunmamalıdır⁴². Lakin TMK.

³⁸ Acar, s. 241.

³⁹ Bu konuda bkz. Polater, s. 460-461.

⁴⁰ Acar, s. 241, dn. 674; Uluç, s. 33.

⁴¹ Sarı, s. 150; Edinilmiş malın sarf edilmiş olmasının bir yaptırımı yoktur. Acabey, s. 493-494.

⁴² Sarı, s. 151; Acabey, s. 506; Polater, s. 471.

m. 229 hükmü gereğince sarf edilmiş olan kazanımların tasfiyeye eklenmesi mümkündür. Sarf edilmiş olan kazanımların eklenecek değer olarak hesaba katılabilmesi için TMK. m. 229 hükmüne binaen mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan nitelikteki hediyeler hariç karşılıksız kazandırılması veya mal rejimi süresi içerisinde diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla elden çıkarılması gereklidir⁴³.

V. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE EMEKLİLİK İKRAMİYESİ PRİMLERİNİN KİŞİ TARAFINDAN EVLİLİK TARİHİ ÖNCESİNDE ÖDENMEYE BAŞLAMASI

Sosyal sigorta kurumlarınca kişiye emeklilik şartlarını sağladıktan sonra ödenen toplu ikramiyeler, kişi tarafından uzun bir zaman aralığı içerisinde ödenen primlerin bütünsel olarak “iadesine” ilişkindir. Temel olarak, ödenen toplu ikramiyeler, kişinin hak etmiş olduğu maaş veya ücretinden kesintilerin oluşumundan ibarettir⁴⁴. Kesinti yapılmasındaki asıl amaç kişinin pasif döneminde ekonomik zorluk yaşamasının önlenmesidir. Prim ödemelerinin tamamının mal rejiminin mevcudiyetini koruduğu aralık haricinde gerçekleşmiş olması karşılaştırılması muhtemel bir durumdur. Şayet primler rejim öncesinde toplanmaya başlamışsa durum ne olacaktır? Doktrinde bu durumda mal rejimi öncesindeki döneme tekabül eden kısım açısından ikramiyenin paylaşımına tabi tutulmaması ve kişisel mal sayılması gerektiği kanaatimizce haklı olarak ifade edilmektedir⁴⁵. Örneğin 30 senedir prim kesintisine maruz kalan kişi 25 senedir evlilik birliği içerisinde ise 5 senelik kısma dair emeklilik ikramiyesi karşılığı, tasfiye dışında tutulmalıdır. Görüşün kabul edilmemesi durumunda 30 senedir aktif çalışma hayatında bulunan kişinin 29. senesinde evlenmesine bağlı olarak neredeyse tüm ikramiye üzerinde eşin katılma alacağına sahip olacağı bir trajikomik durum ortaya çıkmaktadır⁴⁶. Bununla birlikte TMK. m. 219 hükmü gereğince “kural” olarak edinilmiş mal sayılan ödemelerin

⁴³ Detaylı bilgi için bkz. Tolga Şengül, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Yapılan Devirler Ve Sonuçları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 50 vd.; Fatih Karamercan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşin Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 32 vd.

⁴⁴ Acar, s. 289; Ünal, s. 133-134.

⁴⁵ Acar, s. 289; Ünal, s. 134; Uluç, s. 321; Özer Deniz, s. 48.

⁴⁶ Görüş, bu duruma ilişkin Y. 8. HD. 20.12.2012, 4822/12684 sayılı kararını destekleyici olarak ifade etmiştir (bkz. Acar, s. 290). Lakin ilgili karar evlilik birliği öncesi duruma dair değildir. Kararda kazanımların mal rejiminin sona ermesinden itibaren kişisel mal sayılacağı belirtilmiştir. Kararda evlilik birliği öncesine isabet eden ikramiyenin kişisel mal sayılmasına yönelik bir bilgi bulunmamaktadır.

“istisnaen” kişisel mal görünümüne bürünmesinin yalnızca mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren hesaplanması TMK. m. 228 nedeniyle *de lege lata* durumdadır. Bu nedenle mal rejimi öncesinde ödenen primlerin tekabül ettiği kısım, hakkaniyete aykırı bir şekilde ilgili kanuni düzenleme gereğince “kural” olarak edinilmiş mal sayılmalı ve yalnızca mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren denk düşen kısım kişisel mal niteliğini haiz olmalıdır. Zira TMK. içerisinde açıkça kişisel mal olduğu belirtilmeyen tüm değerler edinilmiş mal statüsündedir⁴⁷. TMK. m. 228 hükmünün kıyasen rejim öncesi döneme dair uygulanması mümkün müdür? Kanaatimizce bu durum kanun hükmünün fazlasıyla genişletilmesidir. Kısacası iki farklı değerlendirmenin yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. *De lege lata* olarak yeni bir düzenleme getirilmediği müddetçe primlerin mal rejimi oluşmadan önceki zamana ilişkin ödenme aralığının tasfiyede kişisel mal olarak değerlendirilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Lakin *de lege ferenda*, hükmün süratle değişikliğe uğraması ve evlilik birliği öncesi döneme tekabül eden kazanımın kişisel mal sayılmasıdır.

SONUÇ

Türk Medeni Kanunu m. 219 hükmü (ZGB. Art. 197/II) sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin (örneğin emeklilik, malullük, ölüm nedeniyle tazminat/ikramiye, işsizlik ödeneği vb.) edinilmiş mal statüsünde olduğunu ifade etmektedir. Maddenin içeriğinde “ve benzerleri” ifadesinden anlaşılacağı üzere yapılan sayım, sınırlı sayı (*numerus clausus*) prensibine tabi değildir. Bununla birlikte “ve benzeri” ifadesi sorun arz etmektedir. Kanaatimizce ve benzerleri ifadesinden anlaşılması gereken husus “sandıklara” ilişkindir. Kanun koyucu bu noktada kamusal ve özel sigorta kurumu ayrımı yapma gayesi gütmüştür.

Türk Medeni Kanunu m. 219 hükmündeki bir diğer sorunlu ifade “ödeme”dir. Doktrinde bizim de katıldığımız görüş kanun koyucunun yalnızca “ödemeyi” değerlendirmiş olsa da durumdan anlaşılması gereken hususun her türlü kazanıma ilişkin olduğunu ifade eder.

Sosyal güvenlik kurumları tarafından yapılan kamusal karakterli kazanımların edinilmiş mal statüsü içerisinde kabul edilmesinin sebebi, kazanımların bir emek karşılığında gerçekleşmiş olmasıdır. Bununla birlikte

sosyal yardım kurumları tarafından yapılan yardımlar (gıda, yakacak, barınma vs.) bir emek karşılığında verilmemektedir. Yapılan yardımlar ivazsız niteliktedir. Doktrinde bizim de katıldığımız görüş ivazsız nitelikteki sosyal yardımların edinilmiş mal statüsünde olduğunu ve kanun koyucunun sosyal yardım kurumları tarafından yapılan ivazsız yardımların edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirmesini ikame ilkesinin kabul edildiği emeğe dayalı oluşturulan edinilmiş mal rejiminin önemli bir istisnasını teşkil ettiğini ifade etmektedir. Kanun koyucu tarafından ne kazanımlar ne de yardımlar hususunda finansmanın kişisel mal veya edinilmiş mallardan sarf edilmesi dikkate alınmamıştır. Lakin *de lege ferenda* olarak “ivazsız” yardımların kişisel mal olarak kabul edilmesi ve “ivazlı” kazanımların finansmanı hususunda primlerin statüsünün dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Prim kesintilerinin kişisel mallardan sarf edilmesi istisnaen mümkündür. Örneğin emeklilik ikramiyesine etkisi bulunan askerlik veya doğum borçlanmalarının tarafa miras yoluyla intikal etmiş değerlerden karşılanması söz konusu olabilir. Kişisel mallarından sarf ettiği “borçlanmanın” etkisiyle değişikliğe uğrayan ikramiyenin doğrudan edinilmiş mal sayılarak katılma alacağı yaratması kanaatimizde tarafın mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahaledir. Yapılması gereken husus kişisel maldan sarf edilmiş oran hususunda kazanımın ayrıma tabi tutulmasıdır.

TMK. m. 219 hükmünde edinilmiş mal statüsü içerisinde sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kazanımlar değerlendirilmiştir. Bu durumda özel sigorta şirketleri tarafından yapılan kazanımlar hakkında TMK. m. 219 hükmü gereğince doğrudan edinilmiş mal niteliğine bürünmesi mümkün değildir. Yapılan kazanımların finansman türüne göre değerlendirilmesi ve ikame prensibinin uygulanması gerekir. Sosyal sigorta kurumu tarafından sağlanan sağlık yardımları özel bir duruma sahiptir. Sosyal sigorta kurumlarınca sağlanan sağlık yardımlarının doğrudan TMK. m. 219 hükmüne binaen edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirilmesi doğru mudur? Kanaatimizce sağlık yardımlarının da edinilmiş mal içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Sağlık yardımı niteliği, kazandırmanın malvarlığı değerinde değişim meydana getirmediği anlamını taşımaz.

TMK. m. 219 hükmünde edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirilmiş olan sosyal sigorta kazanımlarının TMK. m. 228/II hükmünde kişisel mal statüsüne ilişkin görünümü ifade edilmiştir. TMK. m. 228/II hükmü evliliğin ölüm nedeniyle sona ermesi durumunda uygulanabilir durumda mıdır? Kanaatimizce ölüme bağlı sona erme durumunda ikramiye kişi bakiye yaşam

⁴⁷ Sarı, s. 134-135.

tablosuna göre “yaşayacakmışcasına” değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır.

Sosyal güvenlik kurumlarınca yapılan ödemeler uzun bir prim birikimi sonucunda gerçekleşmektedir. Primlerin mal rejimi içerisinde verilmiş olması, ikramiye vb. ödemelerin ise mal rejiminin sona erdiği anda yapılmaması durumunda sonuç ne olacaktır? Kanaatimizce *de lege lata* bakımından katılma alacağı oluşturmaz. *De lege ferenda* bakımından ise bir iştirah (alım) bedelinin hesaplanması gerekir.

Sosyal sigorta kurumlarınca kişiye emeklilik şartlarını sağladıktan sonra ödenen toplu ikramiyeler, kişi tarafından uzun bir zaman aralığı içerisinde ödenen primlerin emeklilik anında bütünsel olarak iadesine ilişkindir. Ödenen toplu ikramiyeler, kişinin hak etmiş olduğu maaşından veya ücretinden kesintilerin oluşumundan ibarettir. Şayet primler rejim öncesinde toplanmaya başlamışsa durum ne olacaktır? Doktrinde bu durumda mal rejimi öncesindeki döneme tekabül eden kısım açısından ikramiyenin paylaşımına tabi tutulmaması gerektiği kanaatimizce haklı olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte TMK. m. 219 hükmü gereğince “kural” olarak edinilmiş mal sayılan ödemelerin “istisnaen” kişisel mal görünümüne bürünmesinin yalnızca mal rejiminin sona erdiği tarih itibaren olacağı TMK. m. 228 nedeniyle *de lege lata* durumdadır. Bu nedenle mal rejimi öncesinde ödenen primlerin tekabül ettiği kısım hakkaniyete aykırı bir şekilde kanuni düzenleme gereğince “kural” olarak edinilmiş mal sayılmalı ve yalnızca mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren denk düşen kısım kişisel mal niteliğini haiz olmalıdır. Zira TMK. içerisinde açıkça kişisel mal olduğu belirtilmeyen tüm değerler edinilmiş mal statüsü içerisinde değerlendirilmelidir.

TMK. 228 hükmünün kıyasen rejim öncesi döneme dair uygulanması mümkün müdür? Kanaatimizce bu durum kanun hükmünün fazlasıyla genişletilmesidir. Kısacası iki farklı değerlendirmenin yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. *De lege lata* olarak yeni bir düzenleme getirilmediği müddetçe primlerin mal rejimi oluşmadan önceki döneme ilişkin ödenme aralığının tasfiyede kişisel mal olarak değerlendirilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Lakin *de lege ferenda*, hükmün süratle değişikliğe uğraması ve evlilik birliği öncesi zamana tekabül eden kazanımın kişisel mal sayılmasıdır.

KAYNAKÇA

- Acabey M B, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(Özel Sayı), 2007, s. 491 – 534.
- Acar F, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Aydos O S, “Eşlerin Geçmiş Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi (4722 sayılı Kanun m. 10/III)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 3(22), 2016, s. 383-393.
- Demir M, “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Ve Denkleştirme Alacağı”, *TBB Dergisi*, 61, 2005, s. 292-303.
- Erdem M / Makaracı BAŞAK A, *Aile Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Gençcan Ö U, *Mal Rejimleri Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2007.
- Gümüş MA, *Teori ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185 – 281)*, Vedat Kitapçılık, 2008.
- Güvenç Ö/ Yazıcı A N M, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sözleşmeyle Başka Bir Mal Rejiminin Kabulü İle Sona Ermesi Hâlinde Artık Değere Katılma Esasını Değiştiren Anlaşmaların Geçerliliği”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(4), 2021, s. 125-169.
- Karamercan F, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşin Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Kılıç S, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Malvarlığı Değerleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Kılıçoğlu A M, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2002.
- Özdamar, D, *Yasal Mal Rejimi Ve Tasfiyesi*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Özer Deniz M, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi*, Vedat Kitapçılık, 2016.

- Özüğür A İ, *Mal Rejimleri*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Polater S, “İsviçre Medeni Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Türk Hukukunda Emeklilikten Doğan Hakların Paylaştırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi – İnÜHFD-*, 8(2), 2017, ss. 453-478.
- Sakarya Güneş N, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Sarı S, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, 2007.
- Şengül T, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Yapılan Devirler Ve Sonuçları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Şıpka Ş, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2013.
- Sezgin S, “Bedensel Zarardan Doğan Maddi Tazminatın Hesaplanması”, TURAN BAŞARA G vd. (eds.), *Ceren Damar Şenel II. Genç Bilim İnsanları Sempozyumu 4-5 Kasım 2021 Bildiri Kitabı*, Yetkin Yayınları, 2022, s. 513-574.
- Türkmen A, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Ratio Legis’i Bağlamında Fiilî Ayrılık Nedeniyle Boşanmada (Tmk m. 166/IV) Ayrılığın Mal Rejiminin Tasfiyesine Etkisi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 15(169), 2020, s. 1869-1877.
- Uluç Y, *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi*, Yetkin Yayınları, 2014.
- Ünal A, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Eleştirel Bir Bakış”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(4), 2019, ss. 121-140.
- Yardımcı Çınar Y, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Yıldırım MF, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ile Miras Hukuku Arasındaki İlişki”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 2019, s. 237-261.
- Zeytin Z, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021.